

**Uchwała Rady Młodych Naukowców nr 9/2013
z dnia 5 grudnia 2013 r.**

**w sprawie zmiany sposobu ustalania praw majątkowych do wynalazków zaproponowanej
w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz o zmianie
niektórych innych ustaw z dnia 12 listopada 2013 r.**

Działając na podstawie § 3 ust. 2 zarządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 23 maja 2013 r. w sprawie powołania Rady Młodych Naukowców, Rada Młodych Naukowców (dalej RMN) zgłasza następujące uwagi do zaproponowanej w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz o zmianie niektórych innych ustaw z dnia 12 listopada 2013 r. zmiany sposobu ustalania praw majątkowych do wynalazków.

§ 1

RMN zwraca uwagę na postanowienia poniższych przepisów projektu nowelizacji:

1. Przepis art. 86d stanowi, iż „Pracownikowi uczelni publicznej przysługują prawa własności intelektualnej do wyników badań naukowych lub prac rozwojowych powstałych w ramach wykonywania obowiązków ze stosunku pracy w tej uczelni.”. Dalej wskazano, iż „Studentowi oraz doktorantowi uczelni publicznej przysługują prawa własności intelektualnej do wyników badań naukowych lub prac rozwojowych uzyskanych przez nich w czasie trwania studiów w tej uczelni”. Analogiczne zapisy w stosunku do pracowników Polskiej Akademii Nauk wskazano w art. 94a. Zdaniem RMN prawa własności intelektualnej do wyników badań naukowych lub prac rozwojowych opisanych powyżej powinny należeć do uczelni bądź instytutów naukowych, na których zostały opracowane.
2. W myśl postanowień art. 86f „W przypadku komercjalizacji przez pracownika, doktoranta lub studenta uczelni publicznej wyników badań naukowych lub prac rozwojowych, uczelni przysługuje 25% dochodów uzyskanych przez pracownika, doktoranta lub studenta z komercjalizacji. W przypadku udzielenia pracownikowi, doktorantowi lub studentowi uczelni publicznej wsparcia w zakresie komercjalizacji, o którym mowa w art 86e, uczelni przysługuje 30% dochodów uzyskanych przez pracownika, doktoranta lub studenta z komercjalizacji.”. W odniesieniu do instytutów Polskiej Akademii Nauk w analogiczny sposób zostało to unormowane w art. 94c. RMN uważa, że w niektórych przypadkach oszacowanie dochodów z komercjalizacji może być bardzo trudne lub wręcz niemożliwe. Co więcej, w projekcie ustawy nie przewidziano żadnego ograniczenia czasowego obowiązywania zasady podziału dochodów. Z proponowanej treści przepisów można wnioskować, iż podział dochodów może obowiązywać niezależnie od okresu umowy licencyjnej. W przypadku, gdy wynalazek będzie chroniony patentem, po jego wygaśnięciu twórca samodzielnie czerpiący zyski z wynalazku nadal będzie zobowiązany do przekazania uczelni bądź instytutowi części dochodów z komercjalizacji, podczas gdy inne podmioty

będą to mogły robić nieodpłatnie. Co więcej, w przypadku braku uzyskania ochrony na wyniki badań naukowych lub prac rozwojowych, twórca będzie zobowiązany do przekazania części dochodów uczelni bądź instytutowi naukowemu, podczas gdy inne podmioty nie będą miały takiego obowiązku.

RMN zwraca również uwagę, że stosowanie pojęcia „pracownik” jest niejednoznaczne. W niektórych zapisach pojawia się sformułowanie o „pozostawianiu pracownika w stosunku pracy”. Takie określenie wyklucza osoby zatrudnione na umowę zlecenie lub umowę o dzieło, co w opinii RMN jest niewłaściwe. Co więcej, twórca przed dokonaniem komercjalizacji wynalazku może zakończyć współpracę z uczelnią, bądź instytutem naukowym i wówczas nie będzie musiał respektować zapisów ustawy. Podobnie doktorant czy student, po zakończeniu kształcenia nie będzie musiał respektować postanowień ustawy. Niejednoznaczny jest również przepis mówiący o wsparciu w zakresie komercjalizacji udzielonym twórcy przez uczelnię bądź instytut naukowy.

3. Zgodnie z art. 86g „W przypadku komercjalizacji polegającej na sprzedaży praw własności intelektualnej, uczelni publicznej przysługuje prawo pierwokupu”. Art 94d formułuje identyczne rozwiązanie w stosunku do instytutów Polskiej Akademii Nauk. RMN uważa, że na mocy tego przepisu, w przypadku niewystarczających środków będących w posiadaniu uczelni bądź instytutu naukowego, może dochodzić do sprzedaży praw własności intelektualnej poniżej ich wartości. Przepis ten nie precyzuje również terminu w jakim uczelnia miałaby podjąć decyzję o zakupie praw własności intelektualnej od twórcy bądź twórców, ani jakie procedury odwoławcze mogą mieć zastosowanie.
4. RMN pozytywnie ocenia wprowadzenie pojęć komercjalizacji bezpośredniej i pośredniej.

§2

RMN jest świadoma bardzo niskiej pozycji Polski w rankingach innowacyjności. Pragniemy jednak zwrócić uwagę na fakt, że o wysokim stopniu innowacyjności krajów znajdujących się czołówce wyżej wymienionych rankingów decyduje przede wszystkim zaangażowanie sektora prywatnego w prace badawczo-rozwojowe poprzez tworzenie i aktywne działanie centrów badawczo-rozwojowych, których efektem są wdrażane do produkcji wynalazki¹. Warto zwrócić uwagę na fakt, że wszystkie uniwersytety w Niemczech zgłaszają rocznie mniej wynalazków niż polskie uczelnie publiczne w ostatnich latach, a gospodarka niemiecka od lat zajmuje czołowe miejsca w rankingach innowacyjności². Fundamentem polskiej konkurencyjności w dziedzinie innowacji powinny być zatem działania sektora prywatnego w zakresie prac badawczo-rozwojowych przy wsparciu środowiska naukowego w prowadzeniu tego typu działań. Oczekiwanie szybkich i znaczących efektów w zakresie komercjalizacji badań naukowych prowadzonych na uczelniach czy w instytutach jest jak najbardziej pożądane. Nie mogą one

¹ Na podstawie raportu: W. Dominik, „Współpraca i transfer wiedzy pomiędzy przedsiębiorstwami a ośrodkami akademickimi”, Studia BAS Nr 3(35) 2013, s. 9–49. .

² Na podstawie raportu Komisji Europejskiej: „Innovation Union Scoreboard”, 2013 (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf)

jednak stanowić podstawy polskiego rozwoju w zakresie innowacji i komercjalizacji badań. Oczywiście proces komercjalizacji wyników badań na uczelniach czy w instytutach naukowych może i powinien być usprawniony poprzez zmianę procedur wspomnianego procesu, niemniej jednak forma zaproponowana w przedmiotowym projekcie ustawy – uwłaszczenie naukowców – jest zdaniem RMN niewłaściwa.

RMN rekomenduje przeprowadzenie zmian w zakresie komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych zgodnie z niżej przedstawionymi propozycjami:

1. Prawa własności intelektualnej do wyników badań naukowych lub prac rozwojowych powstałych w ramach wykonywania obowiązków ze stosunku pracy w uczelni bądź instytucie naukowym przez pracownika lub powstałe w wyniku prac doktoranta lub studenta w czasie trwania studiów w uczelni należą do uczelni lub instytutu naukowego.
2. Prawo do komercjalizacji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych przysługuje na równych prawach uczelniom, instytutom naukowym i twórcom.
3. Komercjalizacja odbywa się na zasadzie sprzedaży praw własności majątkowych, umowy licencyjnej, najmu oraz dzierżawy bądź tworzenia spółek celowych.
4. W przypadku komercjalizacji dokonanej przez uczelnię lub instytut naukowy, twórcy przysługuje prawo do zysku z komercjalizacji w wysokości 50-60% całego zysku z komercjalizacji, w okresie zależnym od umowy licencyjnej lub wynikającym z ochrony patentowej udzielonej na wynalazek.
5. W przypadku komercjalizacji dokonanej przez twórcę, uczelni bądź instytutowi naukowemu przysługuje prawo do zysku z komercjalizacji w wysokości 25-30% całego zysku z komercjalizacji, w okresie zależnym od umowy licencyjnej lub wynikającym z ochrony patentowej udzielonej na wynalazek.
6. Wyceny przedmiotu umowy przenoszącej prawa własności majątkowych bądź umowy licencyjnej, najmu oraz dzierżawy dokonuje uczelnia, centrum transferu technologii (CTT) uczelni bądź instytut naukowy. W przypadku komercjalizacji dokonywanej przez twórcę, uczelnia, CTT bądź instytut naukowy dokonują wyceny w ciągu 30 dni od dnia przedłożenia przez twórcę umowy przenoszącej prawa własności majątkowych bądź umowy licencyjnej, najmu oraz dzierżawy. Jeżeli uczelnia, CTT bądź instytut naukowy nie dotrzymają wyżej wymienionego terminu, twórca może dokonać komercjalizacji za kwotę według przeprowadzonej przez twórcę wyceny. Wzory umów przenoszących prawa własności majątkowych, licencyjnej, najmu oraz dzierżawy wraz z zakresem możliwej do dokonania komercjalizacji danego wynalazku powinny być udostępnione twórcom przez uczelnię lub instytut naukowy niezwłocznie na jego wniosek. Twórca ma również prawo zawarcia umowy przenoszącej prawa własności majątkowych bądź umowy licencyjnej, najmu oraz dzierżawy (wg dostarczonego wzoru) na podstawie wyceny dokonanej przez dowolne CTT działające przy uczelni publicznej w Polsce.

7. Sporządzenie wyceny przez uczelnię, CTT bądź instytut naukowy, będące w posiadaniu praw majątkowych do wyników prac badawczych lub rozwojowych powinno być wyłączone spod rygorów rozporządzenia Rady Ministrów z 14 września 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa. W szczególności, uczelnia, CTT, bądź instytut naukowy powinien posiadać możliwość zdecydowania o sposobie wyceny wynalazku, do którego ma prawa majątkowe, a także o wyborze podmiotu dokonującego takiej wyceny.

Przedstawione propozycje, zdaniem RMN, wpisują się w oczekiwania MNiSW w zakresie poprawy poziomu wynalazczości polskich naukowców. Jednocześnie propozycje Rady mają na celu ograniczenie zagrożenia sprzedaży praw majątkowych do wynalazków poniżej ich realnej wartości, tym samym przyczyniając się do niwelacji głównych mankamentów rozwiązań przedłożonych w projekcie ustawy.

Jednocześnie RMN deklaruje wsparcie i pełne zaangażowanie w dalszych pracach dotyczących „uwłaszczenia naukowców”.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Młodych Naukowców

dr hab. Piotr Oprocha, prof. AGH